

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Юридичний факультет

Кафедра конституційного та адміністративного права і процесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“ ” 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Спеціальність 081 «Право»

Розробник
Завідувач кафедри розробника
Завідувач кафедри спеціальності
Гарант освітньої програми
Декан юридичного факультету
Директор НН ІПО
Начальник НМВ

Кобак М.В.
Коваль А.А.
Коваль А.А.
Коваль А.А.
Січко Д.С.
Норд Г.Л.
Шкірчак С.І.

(Handwritten signatures in blue ink over a grid of lines)

Миколаїв – 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Актуальні проблеми адміністративного судочинства	
Галузь знань	08 Право	
Спеціальність	081 Право	
Спеціалізація (якщо є)	Відсутня	
Освітня програма	Право	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	Д.ф.н. –5 З.ф.н. – 5-6	
Навчальний рік	2021-2022 2022-2023	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	10	15,16
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5 кредитів / 135 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Денна форма
– лекції	30	12
– семінарські заняття	15	8
– годин самостійної роботи студентів	90	115
Відсоток аудиторного навантаження	33%	15%
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Контрольна робота (з.ф.н.)	
Форма підсумкового контролю	Залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: оволодіти теоретичними та практичними питаннями адміністративного судочинства України

Завдання: формування у студентів навичок користування сучасними можливостями пошуку інформації для вірного вирішення адміністративних спорів; опанування термінів та вміння їх правильного застосування; вироблення навичок складання процесуальних документів (заяв, ухвал тощо).

Передумови вивчення дисципліни: важливий аспект викладання даної дисципліни базується на знаннях, вміннях та навичках зі спеціальних дисциплін: «Теорія держави і права», «Адміністративне судочинство», «Адміністративне право» тощо. На основі цього розвиваються здібності вмілого формулювання, тлумачення та застосування норм законодавчих та підзаконних актів.

В результаті вивчення дисципліни студент отримує:

Загальні компетентності:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 3);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 7);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК 8).

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності:

- здатність застосовувати принципи верховенства права для розв’язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності (СК 1);
- здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції (СК 5);
- здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію (СК 6);
- здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні (СК 7);
- здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування (СК 10);
- здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості (СК 15).

Програмні результати навчання:

- оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання (ПРН 1);
- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження (ПРН 3);
- здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки (ПРН 4);
- обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи (ПРН 6);
- дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв’язання (ПРН 7);
- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності (ПРН 8);
- використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції (ПРН 11);
- аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів (ПРН 13);
- обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування (ПРН 14);
- мати практичні навички розв’язання проблем, пов’язаних з реалізацією процесуальних функцій суб’єктів правозастосування (ПРН 15);
- інтегрувати необхідні знання та розв’язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності (ПРН 17).

3. Програма навчальної дисципліни Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Загальні положення адміністративного судочинства.	2		6
2	Тема 2. Особливості визначення складу суду. Колегіальний розгляд. Відводи.	2	2	6
3	Тема 3. Процесуальний статус учасників судового процесу	2		6
4	Тема 4. Особливості доказів та доказування в адміністративному судочинстві.	2	2	6
5	Тема 5. Проблеми обчислення процесуальних строків.	2		6
6	Тема 6. Особливості судових витрат – види, розрахунок, розподіл.	2	2	6
7	Тема 7. Застосування заходів процесуального примусу.	2		6
8	Тема 8. Теоретичні та практичні проблеми розгляд окремих категорій складних справ.	2	2	6
9	Тема 9. Теоретичні та практичні проблеми розгляду окремих категорій термінових справ.	2		6
10	Тема 10. Деякі процесуальні питання, пов'язані із виконанням судових рішень.	2	2	6
11	Тема 11. Практична реалізація відновлення втраченого судового провадження.	2		6
12	Тема 12. Сучасна судова практика розгляду справ, пов'язаних із проходження публічної служби.	2	2	6
13	Тема 13. Сучасна судова практика з розгляду справ щодо захисту соціальних прав.	2		6
14	Тема 14. Сучасна судова практика щодо розгляду процесуальних питань.	2	3	6
15	Тема 15. Сучасна практика	2		6

	розгляду справ, пов'язаних із застосуванням обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.			
	Всього за курсом	30	15	90

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Загальні положення адміністративного судочинства.			6
2	Тема 2. Особливості визначення складу суду. Колегіальний розгляд. Відводи.		2	6
3	Тема 3. Процесуальний статус учасників судового процесу	2		6
4	Тема 4. Особливості доказів та доказування в адміністративному судочинстві.	2	2	6
5	Тема 5. Проблеми обчислення процесуальних строків.			6
6	Тема 6. Особливості судових витрат – види, розрахунок, розподіл.			6
7	Тема 7. Застосування заходів процесуального примусу.	2		6
8	Тема 8. Теоретичні та практичні проблеми розгляд окремих категорій складних справ.		2	6
9	Тема 9. Теоретичні та практичні проблеми розгляду окремих категорій термінових справ.	2		6
10	Тема 10. Деякі процесуальні питання, пов'язані із виконанням судових рішень.			6
11	Тема 11. Практична реалізація відновлення втраченого судового провадження.	2		6
12	Тема 12. Сучасна судова практика розгляду справ, пов'язаних із проходження		2	6

	публічної служби.			
13	Тема 13. Сучасна судова практика з розгляду справ щодо захисту соціальних прав.			6
14	Тема 14. Сучасна судова практика щодо розгляду процесуальних питань.	2		6
15	Тема 15. Сучасна практика розгляду справ, пов'язаних із застосуванням обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.			6
	Всього за курсом	12	8	115

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

Денна форма

1	Тема 1. Загальні положення адміністративного судочинства. 1. Завдання адміністративного судочинства та система адміністративних судів. 2. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ. 3. Предметна, територіальна, інстанційна підсудність адміністративних справ. 4. Форми адміністративного судочинства.
2	Тема 2. Особливості визначення складу суду. Колегіальний розгляд. Відводи. 1. Склад суду. 2. Колегіальний розгляд. 3. Відводи.
3	Тема 3. Процесуальний статус учасників судового процесу. 1. Учасники справи. 2. Представники. 3. Інші учасники судового процесу.
4	Тема 4. Особливості доказів та доказування в адміністративному судочинстві 1. Основні положення про докази. 2. Види доказів. 3. Забезпечення доказів.
5	Тема 5. Проблеми обчислення процесуальних строків. 1. Розумність процесуальних строків. 2. Правила обчислення процесуальних строків. 3. Строк звернення до адміністративного суду та наслідки його пропущення. 4. Особливості обчислення процесуальних строків в окремих категоріях адміністративних справ.
6	Тема 6. Особливості судових витрат – види, розрахунок, розподіл. 1. Поняття та види судових витрат. 2. Визначення розміру судових витрат. 3. Алгоритм розподілу судових витрат
7	Тема 7. Застосування заходів процесуального примусу. 1. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу. 2. Види заходів процесуального примусу. 3. Судова практика застосування заходів процесуального примусу.
8	Тема 8. Теоретичні та практичні проблеми розгляд окремих категорій складних

	<p>справ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні положення щодо розгляду складних категорій справ. 2. Судова практика розгляду справ, визначених ст.ст. 264-267 Кодексу адміністративного судочинства України.
9	<p>Тема 9. Теоретичні та практичні проблеми розгляду окремих категорій термінових справ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості розгляду термінових справ. 2. Вирішення спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. 3. Нюанси розгляду справ щодо реалізації права на свободу мирних зібрань. 4. Особливості проваджень інших категорій термінових справ.
10	<p>Тема 10. Деякі процесуальні питання, пов'язані із виконанням судових рішень.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні положення виконання судових рішень в адміністративних справах. 2. Законодавчі шляхи врегулювання проблемних питань, що виникають під час виконання судових рішень. 3. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах. 4. Визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду.
11	<p>Тема 11. Практична реалізація відновлення втраченого судового провадження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні положення щодо відновлення втраченого судового провадження. 2. Форма та зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження 3. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження
12	<p>Тема 12. Сучасна судова практика розгляду справ, пов'язаних із проходження публічної служби.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні положення щодо розгляду справ, пов'язаних із проходженням публічної служби. 2. Практика розгляду спорів, пов'язаних із прийняттям громадян на публічну службу. 3. Розгляд справ щодо проходження публічної служби. 4. Адміністративні справи про звільнення з публічної служби: судова практика.
13	<p>Тема 13. Сучасна судова практика з розгляду справ щодо захисту соціальних прав.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Практика розгляду спорів за участю органів Пенсійного фонду України. 2. Спори щодо соціальних прав військовослужбовців. 3. Практика розгляду справ, пов'язаних із охороною праці. 4. Проблеми розгляду земельних спорів.
14	<p>Тема 14. Сучасна судова практика щодо розгляду процесуальних питань.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття порушення процесуальних норм. 2. Типові процесуальні помилки. 3. Наслідки порушення процесуальних норм.
15	<p>Тема 15. Сучасна практика розгляду справ, пов'язаних із застосуванням обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Практика розгляду місцевими судами як адміністративними справ, пов'язаних із застосуванням обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19. 2. Практика розгляду окружними адміністративними судами справ, пов'язаних із застосуванням обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.

Заочна форма

1	Тема 3. Процесуальний статус учасників судового процесу. 1. Учасники справи. 2. Представники. 3. Інші учасники судового процесу.
2	Тема 4. Особливості доказів та доказування в адміністративному судочинстві 1. Основні положення про докази. 2. Види доказів. 3. Забезпечення доказів.
3	Тема 7. Застосування заходів процесуального примусу. 1. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу. 2. Види заходів процесуального примусу. 3. Судова практика застосування заходів процесуального примусу.
4	Тема 9. Теоретичні та практичні проблеми розгляду окремих категорій термінових справ. 1. Особливості розгляду термінових справ. 2. Вирішення спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. 3. Нюанси розгляду справ щодо реалізації права на свободу мирних зібрань. 4. Особливості проваджень інших категорій термінових справ.
5	Тема 11. Практична реалізація відновлення втраченого судового провадження. 1. Основні положення щодо відновлення втраченого судового провадження. 2. Форма та зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження 3. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження
6	Тема 14. Сучасна судова практика щодо розгляду процесуальних питань. 1. Поняття порушення процесуальних норм. 2. Типові процесуальні помилки. 3. Наслідки порушення процесуальних норм.

4.2. План семінарських занять

Денна форма

1	Тема 2. Особливості визначення складу суду. Колегіальний розгляд. Відводи. 1. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. 2. Одноособовий розгляд. 3. Колегіальний розгляд. 4. Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи. 5. Підстави для відводу (самовідводу) судді, секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. 6. Наслідки відводу (самовідводу) судді.
2	Тема 4. Особливості доказів та доказування в адміністративному судочинстві. 1. Поняття доказів, їх властивості та особливості. 2. Види судових доручень. 3. Порядок виконання судових доручень. 4. Види доказів. 5. Підстави, порядок та способи забезпечення доказів. Додаткові питання для обговорення: 1. Оцінка доказів. 2. Показання свідка. 3. Письмові докази. 4. Речові докази. 5. Електронні докази. 6. Висновок експерта.

	7. Висновок експерта у галузі права.
3	<p>Тема 6. Особливості судових витрат – види, розрахунок, розподіл.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Судовий збір. 2. Витрати на професійну правничу допомогу. 3. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані із прибуттям до суду. 4. Витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз. 5. Попередня оплата судових витрат. 6. Розподіл судових витрат.
4	<p>Тема 8. Теоретичні та практичні проблеми розгляд окремих категорій складних справ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень: теоретичний та практичний аспект. 2. Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, бездіяльності Кабінету Міністрів України: теоретичний та практичний аспект. 3. Особливості провадження у справах щодо оскарження індивідуальних актів Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та рішень Кабінету Міністрів України стосовно виведення банків з ринку: теоретичний та практичний аспект. 4. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розмішені, з мотивів суспільної необхідності: теоретичний та практичний аспект.
5	<p>Тема 10. Деякі процесуальні питання, пов'язані із виконанням судових рішень.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання. 2. Різноманіття дій, що встановлені КАС України, на стадії виконання судових рішень. 3. Особливості встановлення судового контролю за виконанням судових рішень. 4. Судова практика розгляду заяв про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду.
6	<p>Тема 12. Сучасна судова практика розгляду справ, пов'язаних із проходження публічної служби.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття публічної служби, строки звернення до суду. 2. Порядок розгляду справ щодо публічної служби. 3. Прийняття громадян на публічну службу. 4. Проблеми розгляду справ щодо проходження публічної служби. 5. Практика судів у розгляді справ про звільнення з публічної служби.
7	<p>Тема 14. Сучасна судова практика щодо розгляду процесуальних питань.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види порушення процесуальних норм. 2. Зловживання процесуальними правами.
8	<p>Тема 14. Сучасна судова практика щодо розгляду процесуальних питань (1 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процесуальні питання, що розглядались Верховним Судом. 2. Наслідки порушення процесуальних норм.

Заочна форма

1	<p>Тема 2. Особливості визначення складу суду. Колегіальний розгляд. Відводи.</p> <ol style="list-style-type: none">Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.Одноособовий розгляд.Колегіальний розгляд.Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи.Підстави для відводу (самовідводу) судді, секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.Наслідки відводу (самовідводу) судді.
2	<p>Тема 4. Особливості доказів та доказування в адміністративному судочинстві.</p> <ol style="list-style-type: none">Поняття доказів, їх властивості та особливості.Види судових доручень.Порядок виконання судових доручень.Види доказів.Підстави, порядок та способи забезпечення доказів. <p>Додаткові питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none">Оцінка доказів.Показання свідка.Письмові докази.Речові докази.Електронні докази.Висновок експерта.Висновок експерта у галузі права.
3	<p>Тема 8. Теоретичні та практичні проблеми розгляд окремих категорій складних справ.</p> <ol style="list-style-type: none">Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень: теоретичний та практичний аспект.Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, бездіяльності Кабінету Міністрів України: теоретичний та практичний аспект.Особливості провадження у справах щодо оскарження індивідуальних актів Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та рішень Кабінету Міністрів України стосовно виведення банків з ринку: теоретичний та практичний аспект.Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності: теоретичний та практичний аспект.
4	<p>Тема 12. Сучасна судова практика розгляду справ, пов'язаних із проходження публічної служби.</p> <ol style="list-style-type: none">Поняття публічної служби, строки звернення до суду.Порядок розгляду справ щодо публічної служби.Прийняття громадян на публічну службу.Проблеми розгляду справ щодо проходження публічної служби.Практика судів у розгляді справ про звільнення з публічної служби.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма

1. Виконання практичних завдань протягом семестру за темами дисципліни.

Практичні завдання.

Завдання 1.

1. Написати стадії адміністративного судочинства.

2. Опрацювати 15 прикладів, де вказано позивача, відповідача та суть спору.

Студентам необхідно вказати – до якого саме адміністративного суду необхідно подати зазначені позови. Потрібно вказати норми КАСУ щодо предметної, територіальної та інстанційної підсудності. У разі якщо позов не є адміністративним, необхідно вказати до якого виду судочинства він належить (наприклад – цивільний, господарський, кримінальний).

Завдання 2.

1. Підготувати заяву про відвід судді.

2. Підготувати заяву про відвід перекладача.

3. Підготувати заяву про самовідвід (студенти самостійно обирають процесуальну роль – суддя, секретар судового засідання, експерт тощо).

Завдання 3.

1. Підготувати порівняльну таблицю із зазначенням учасників справи, сторін у справі, усіх учасників судового процесу.

2. Скласти перелік органів та осіб, яким законом надано право звертатись до суду в інтересах інших осіб, відповідно до ст. 53 КАСУ. Висловити власну думку з приводу розширення або звуження цього переліку.

Завдання 4.

Кожен студент самостійно повинен підготувати тест на тему: «Докази в адміністративному процесі». Тест складається із 10 питань із варіантами відповідей. На семінарському занятті обмінятись заготовленими заздалегідь тестами та вирішити їх після обговорення теоретичних питань.

Завдання 5.

1. Оформити проект заяви про повернення судового збору, що внесено в більшому розмірі.

2. Робота з Єдиним державним реєстром судових рішень. Самостійно обрати 3 судові рішення в адміністративних справах, якими компенсовано витрати, що пов'язані із прибуттям до суду (ст. 135 КАСУ). Проаналізувати їх. Письмово викласти обставини справи та правовий висновок, що сформовано судом.

Завдання 6.

1. Розробити проект ухвали про привід до суду (ст. 148 КАСУ).

Завдання 7.

Робота з Єдиним державним реєстром судових рішень щодо спорів, пов'язаних із публічною службою. Обрати з реєстру справу, судові рішення в якій оскаржувались в апеляційному та касаційному порядку. Проаналізувати справу. Письмово викласти обставини справи та думку суду щодо вирішення спору, тобто сформований правовий висновок.

Завдання 8.

Робота з Єдиним державним реєстром судових рішень щодо соціальних спорів, які розглядаються адміністративними судами. Обрати з реєстру справу, судові рішення в якій оскаржувались в апеляційному та касаційному порядку. Проаналізувати справу. Письмово викласти обставини справи та думку суду щодо вирішення спору, тобто сформований правовий висновок.

2. Наукова доповідь з актуальних проблем адміністративного судочинства.

Перелік тем наукових доповідей:

1. Сучасний стан впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.
2. Недоліки системи адміністративних судів України.
3. Проблематика виключної підсудності в адміністративному судочинстві.
4. Сучасна судова практика розгляду справ по захисту соціальних прав осіб постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи.
5. Кадрові проблеми адміністративних судів України.
6. Обов'язок доказування: складнощі при правозастосуванні.
7. Проблеми подання доказів в адміністративному судочинстві.
8. Судова практика по виконанню судових доручень щодо збирання доказів.
9. Судова практика виконання в Україні судових доручень іноземних судів.
10. Експертні установи України.
11. Проблематика забезпечення доказів.
12. Особливості публічно-правових спорів.
13. Поновлення та продовження строків в адміністративному судочинстві.
14. Практика розгляду справ про дострокове припинення повноважень народного депутата в разі невиконання ним вимог щодо несумісності.
15. Особливості проваджень у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця: сучасна судова практика.
16. Аналітичний огляд показників діяльності Миколаївського окружного адміністративного суду (інформація з офіційного сайту).
17. Аналітичний огляд показників діяльності Одеського окружного адміністративного суду (інформація з офіційного сайту).
18. Аналітичний огляд показників діяльності Харківського окружного адміністративного суду (інформація з офіційного сайту).
19. Аналітичний огляд показників діяльності окружного адміністративного суду (інформація з офіційного сайту). Студент обирає суд самостійно.
20. Аналітичний огляд показників діяльності апеляційного адміністративного суду (інформація з офіційного сайту). Студент обирає суд самостійно.
21. Аналітичний огляд показників діяльності П'ятого апеляційного адміністративного суду (інформація з офіційного сайту).
22. Аналітичний огляд показників діяльності Сьомого апеляційного адміністративного суду (інформація з офіційного сайту).

23. Історичний аналіз становлення адміністративного судочинства в Україні.
24. Практична реалізація принципу гласності в адміністративному процесі.
25. Практична реалізація принципу відкритості інформації щодо справи в адміністративному судочинстві.
26. Відмінність адміністративного судочинства від цивільного процесу.
27. Відмінність адміністративного судочинства від господарського процесу.
28. Порівняння загального та спрощеного провадження розгляду адміністративних справ.
29. Правові підстави функціонування «Електронного суду».
30. Проблеми розрахунку судового збору при зверненні до адміністративного суду.

Заочна форма

Контрольна робота, яка включає теоретичні питання та практичні завдання.

«0» варіант контрольної роботи

Варіант 0

I. Теоретична частина.

1. Особливості встановлення судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах.
2. Особливості обчислення процесуальних строків в окремих категоріях адміністративних справ.

II. Практичні завдання.

1. С. – позивач у справі про оскарження припису державного пожежного інспектора, – заявив у судовому засіданні відвід судді, оскільки відомо, що суддя та інспектор є сусідами і перебувають у дружніх стосунках. Знаючи, що відвід задоволено не буде, позивач завчасно підготував апеляційну скаргу на ухвалу суду, яку й подав відразу після проголошення ухвали про відмову у задоволенні відводу.

Підготуйте правову консультацію С.

2. У провадженні Закарпатського окружного адміністративного суду перебуває адміністративна справа за позовом громадянина О. до Березівської районної державної адміністрації Закарпатської обласної державної адміністрації про скасування розпорядження, поновлення на посаді та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу. У нарадчій кімнаті під час постановлення судового рішення за наслідками розгляду справи виникла необхідність витребування від відповідача інформації щодо отриманої позивачем заробітної плати.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

3. Апеляційний адміністративний суд розглянув скаргу позивача Г. у справі про визнання протиправною постанови про накладення на Г. адміністративного стягнення та її скасування. У задоволенні апеляційної скарги було повністю відмовлено. Судове рішення, постановлене за результатами розгляду апеляційної скарги, відповідало вимогам, встановленим процесуальним законом. Г. вирішив

звернутися із касаційною скаргою на рішення суду апеляційної інстанції. Скаргу було подано безпосередньо до касаційного суду. Суд відмовив у відкритті касаційного провадження. Г. вдруге звернувся до касаційного суду із тією ж самою скаргою.

Яке рішення має ухвалити касаційний суд?

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер); Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi; OS: Windows, Android, iOS; Browsers: Chrome / Opera / MozillaFirefox / MS Edge; Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, GoogleMeet; Система електронного навчання Moodle 3.9; Тренінгова аудиторія (дошка, фліпчарт, маркери).

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Критерії оцінювання: аргументована, логічна, повна відповідь; вільне володіння матеріалом всього навчального курсу; оперування відповідними понятійними інструментами, використання юридичних термінів; вміння встановити зв'язок між теоретичною «базою» та практикою застосування норм адміністративного судочинства; вміння аналізувати конкретні проблеми функціонування судів, органів та установ системи правосуддя; залучення до відповіді самостійно опрацьованої літератури; вміння аналізувати нормативні документи та користуватися знаннями нормативних актів для рішення конкретних правових норм.

Перелік питань до заліку:

1. Завдання адміністративного судочинства.
2. Система адміністративних судів.
3. Юрисдикція адміністративних судів, предметна, територіальна та інстанційна підсудність адміністративних справ.
4. Загальне позовне провадження.
5. Спрощене позовне провадження.
6. Справи незначної складності.
7. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.
8. Одноособовий розгляд.
9. Колегіальний розгляд.
10. Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи.
11. Підстави для відводу (самовідводу) судді, секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.
12. Наслідки відводу (самовідводу) судді.
13. Склад учасників справи.
14. Права та обов'язки учасників справи.

15. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
16. Участь у справі представника.
17. Законні представники.
18. Повноваження представника в суді.
19. Особи, які є іншими учасниками судового процесу.
20. Поняття доказів, їх властивості та особливості.
21. Види судових доручень.
22. Порядок виконання судових доручень.
23. Види доказів.
24. Підстави, порядок та способи забезпечення доказів.
25. Оцінка доказів.
26. Показання свідка.
27. Письмові докази.
28. Речові докази.
29. Електронні докази.
30. Висновок експерта.
31. Висновок експерта у галузі права.
32. Поняття процесуальних строків.
33. Обчислення процесуального строку.
34. Поновлення та продовження процесуальних строків.
35. Види строків звернення до адміністративного суду.
36. Наслідки пропущення строків звернення до суду.
37. Особливості обчислення процесуальних строків в окремих категоріях справ.
38. Судовий збір.
39. Витрати на професійну правничу допомогу.
40. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані із прибуттям до суду.
41. Витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз.
42. Попередня оплата судових витрат.
43. Розподіл судових витрат.
44. Попередження.
45. Видалення із залу судового засідання.
46. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом.
47. Привід.
48. Штраф.
49. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень: теоретичний та практичний аспект.
50. Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, бездіяльності Кабінету Міністрів України: теоретичний та практичний аспект.

51. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності: теоретичний та практичний аспект.
52. Розгляд виборчих справ.
53. Практичні проблеми розгляду справ щодо реалізації права на свободу мирних зібрань.
54. Основні положення виконання судових рішень в адміністративних справах.
55. Законодавчі шляхи врегулювання проблемних питань, що виникають під час виконання судових рішень.
56. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.
57. Визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду.
58. Основні положення щодо відновлення втраченого судового провадження.
59. Форма та зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження.
60. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.

«0» варіант залікового білету із зазначенням максимальної кількості балів за кожне виконане завдання.

**Кафедра конституційного та адміністративного права і процесу
Дисципліна «Актуальні проблеми адміністративного судочинства»
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність 081 «Право»**

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Висновок експерта у галузі права. *(Максимальна кількість балів – 15)*
2. Форма та зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження. *(Максимальна кількість балів – 15)*

к.ю.н., ст.викладач кафедри конституційного та адміністративного права і процесу

Кобак М.В.

**Завідувач кафедри конституційного та адміністративного права і процесу,
д.ю.н., професор (б.в.з.)**

Коваль А.А.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Опитування на семінарських заняттях (передбачено 4 відповіді)	4 x 5 = 20
2	Практичні завдання (передбачено виконання 6 завдань)	6 x 5 = 30
3	Наукова доповідь з подальшим захистом на занятті (передбачено 1)	20
	Залік	30
	Всього	100

Заочна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Опитування на семінарських заняттях (передбачено 2 відповіді)	2 x 5 = 10
2	Практичні завдання (передбачено виконання 3 завдань)	3 x 5 = 15
3	Контрольна робота: – теоретичні питання; – практичні завдання.	45 20 25
	Залік	30
	Всього	100

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання опитування. Максимальна кількість балів за одне семінарське заняття – 5.

5 балів ставиться, коли відповідь студента є повною, завершеною, логічно обґрунтованою. Зокрема, студент: виявляє повні, глибокі теоретичні знання, всебічно і ґрунтовно аналізує нормативно-правову базу; досконало розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно і критично оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; точно і повно посилається на чинне законодавство; виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію; правильно використовує юридичну термінологію; наводить достатню кількість прикладів з юридичної практики; робить правильні висновки, добирає переконливі аргументи; чітко, ясно і послідовно відповідає на поставлені питання.

4 бали ставиться, коли відповідь студента переважно є повною, завершеною, логічно обґрунтованою. Зокрема, студент: володіє теоретичними знаннями вище середнього рівня, але допускає незначні помилки; аналізує нормативно-правову базу; розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; точно посилається на чинне законодавство; виявляє творчі здібності, вміє порівнювати,

узагальнювати, систематизувати інформацію (при цьому відповідь може бути не зовсім цілісною і послідовною, містить незначні помилки); у цілому правильно використовує юридичну термінологію; наводить в цілому достатню кількість прикладів з юридичної практики; робить у цілому правильні висновки, наводить достатні аргументи; досить чітко відповідає на поставлені питання.

3 бали ставиться, коли відповідь студента в цілому є змістовною і правильною, з певною кількістю значних помилок. Зокрема, студент: репродуктивно відтворює значну частину навчального матеріалу; аналізує нормативно-правову базу на середньому рівні, проте допускає правові помилки при її тлумаченні; розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; посилається на чинне законодавство; виявляє здібності до порівняння, узагальнення, систематизації основних теоретичних положень (при цьому відповідь є недостатньо цілісною і послідовною, містить помилки); використовує юридичну термінологію, допускаючи неточності у її формулюванні; не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи та приклади з юридичної практики; не досить чітко відповідає на поставлені питання.

2 бали ставиться, коли відповідь студента в цілому є задовільною, зі значною кількістю недоліків. Зокрема, студент: володіє навчальним матеріалом на базовому рівні; репродуктивно відтворює незначну частину теоретичного матеріалу; на рівні середніх стандартів аналізує нормативно-правову базу, проте допускає суттєві правові помилки при її трактуванні; слабо розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; на посередньому рівні посилається на чинне законодавство; виявляє слабкі знання юридичної термінології, допускає суттєві неточності у формулюваннях; не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи та приклади з юридичної практики; слабо відповідає на поставлені питання.

1 бал ставиться, коли відповідь студента в цілому відповідає мінімальним критеріям. Зокрема, студент: володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; репродуктивно відтворює незначну частину теоретичного матеріалу; на елементарному рівні, із суттєвими помилками аналізує нормативно-правову базу, має недостатні уявлення про сутність сучасних політико-правових процесів; вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; на поверховому рівні посилається на чинне законодавство; виявляє слабкі знання юридичної термінології, допускає суттєві неточності у формулюваннях; не здатний навести приклади з юридичної практики; слабо відповідає на поставлені питання.

Критерії оцінювання виконання практичних завдань: встановлення правового змісту наведених в умовах задачі фактичних обставин; формулювання власної правової оцінки у відповідній формі; обґрунтування здійсненої правової оцінки; активність та результативність роботи; логічність, послідовність та правильність розв'язування практичних завдань. Максимальна кількість балів за одне практичне завдання – 5.

Критерії оцінювання наукової доповіді: вступ, у якому визначено актуальність запропонованої проблеми; основна частина, в якій стисло розкривається наукова ідея автора, її теоретичне та практичне обґрунтування та авторське бачення проблеми; висновки та рекомендації щодо подальшого вирішення проблеми; системність і лаконічність викладення матеріалу, уміння вести наукову дискусію; цілісність і логічність представленого матеріалу. Максимальна кількість балів за наукову доповідь – 20.

Критерії оцінювання контрольної роботи: теоретичне питання – обґрунтованість, ступінь розкриття сутності питань; уміння працювати з дослідженнями, юридичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; логічна завершеність викладу матеріалу; юридична грамотність, посилення на нормативно-правові акти та наукові статті; **практичне завдання** – встановлення правового змісту наведених в умовах завдання фактичних обставин; формулювання власної правової оцінки у відповідній формі; обґрунтування здійсненої правової оцінки, посилення на нормативно-правові акти; логічність та послідовність вирішення практичного завдання. Максимальна кількість балів за контрольну роботу – 45.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
5. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
6. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
8. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
9. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.
10. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
11. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.
12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5076-17>.

13. Про статус суддів: Закон України від 15.12.1992р. № 2862-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-12#Text>.

14. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: рішення ВРП від 17.08.2021р. № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>.

Навчально-методичні матеріали

1. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / відповід. ред. В. Б. Авер'янов. Київ : Юридична думка, 2009. Т.2: Особлива частина. 600 с.

2. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.

3. Адміністративне судочинство України: підручник / Вищий Адміністративний Суд України; за заг. ред. О. М. Пасенюка. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 670 с.

4. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / І. М. Балакарева та ін.; за заг. ред. канд. юрид. наук, доц. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2016. 311 с.

5. Адміністративне судочинство України: навч. посіб. / Н. П. Бортник та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Остапенка; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 233 с.

6. Бевзенко В. М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми: монографія. Київ: Прецедент, 2010. 475 с.

7. Адміністративне судочинство в питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. Н. Ю. Задираки, Є. С. Герасименка. Київ : ВД Дакор, 2019. 224 с.

8. Смокович М. І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія Київ : Юрінком Інтер, 2012. 304 с.

9. Миронюк Р. В. Особливості судового розгляду окремих категорій адміністративних справ: навч. посібник / Р. В. Миронюк. Дніпро : ДДУВС, 2019. 352 с.

7.2. Додаткові:

1. Богдан Б. В. Адміністративне судочинство як складова судової та адміністративно-правової реформ. *Правове регулювання економіки*. 2014. № 14. С. 172-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pre_2014_14_17.

2. Колпаков В. К., Гордєєв В. В. Докази і доказування в адміністративному судочинстві: монографія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. 128 с.

3. Кравчук В. М. Адміністративне судочинство як правовий механізм забезпечення народовладдя. *Публічне право*. 2015. № 4. С. 109-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2015_4_16.

4. Брагар В.С. Нормативно-правове забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. *Право та державне управління*. 2020. № 1. Т. 1. С. 34–39.

5. Брагар В.С. Дослідження змісту ознак Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. *Правові новели*. 2020. № 10. Т. 2. С. 61–66.

6. Желтобрюх І.Л. Адміністративно-процесуальний статус сторін в адміністративному судочинстві: теоретико-правові питання. Херсон, 2020. 380 с.

7. Желтобрюх І.Л. Адміністративний процес у сучасній доктрині адміністративного права як сфера об'єктивізації статусу сторін судочинства. *Правова позиція*. 2019. Вип.3 (24). С. 24–30.

8. Марич Є.В. Правнича допомога при вирішенні справ в адміністративному суді: з'ясування сутності. *Правові новели*. 2019. № 7. Том 2.С. 40–46.

9. Кобак М. В. Принцип верховенства права в українському правосудді. *IV юридичні Могілянські читання: програма та тези Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Миколаїв, 19 квітня 2018 р.). Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. С. 51–53.

10. Кобак М. В. Сучасний стан впровадження єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. *V юридичні Могілянські читання: пошук рішень з актуальних проблем сучасної правової науки: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Миколаїв, 19 квітня 2019 р.). Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. С. 50–54.

11. Кобак М.В. Огляд практики розгляду деяких справ щодо висування та реєстрації кандидатів на місцевих виборах 25 жовтня 2020 року в м. Миколаєві та Миколаївській області. *Могілянські читання – 2020: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: ХХІІІ Всеукр. наук.-метод. конф.: тези доп. : Право. Політичні науки* (м. Миколаїв, 16 – 20 листопада 2020 р.). Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 80с. С.11-14.

12. Кобак М.В. Сучасний «Електронний суд» в адміністративному судочинстві. *VII юридичні Могілянські читання: Всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Миколаїв: програма та тези. ЧНУ ім. Петра Могили. Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 212с. С.89-92.

13. Кобак М.В. Проблемні питання щодо визначення розміру разової грошової допомоги до 5 травня ветеранам війни. *Ольвійський форум – 2021: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Актуальні проблеми юриспруденції. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів: тези доп.* XV Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-13 червня 2021 р.). Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 100с. С.22-23.

14. Кобак М.В. Проблемні питання справляння судового збору при вирішенні судом заяв, пов'язаних із виконанням судових рішень в адміністративних справах. *Юриспруденція сьогодні: між апологією і креативністю. Пам'яті професора Ю.М. Оборотова (до 75-річчя з дня народження доктора юридичних наук, професора Ю.М. Оборотова): матер.* Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 вересня 2021 р.), Одеса, 2021. <https://www.onua.edu.ua/ua/novyny-ua/novosti-universiteta/6748-2021-10-04>.

15. Michael Asimow. The Administrative Judiciary: ALJ's in Historical

Perspective. 2000. V. 20. I. 1. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/71933703.pdf>.

16. Principles for judicial administration. National center for state courts. 2012. URL:

<https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/tips/Court%20Funding/Principles%20for%20Judicial%20Administration.pdf>.

17. The Jurisdiction of State Administration Courts in Indonesia's Judiciary System. 29 p. URL: <https://www.aihja.org/images/users/ARCHIVES/docutheque-docs/Indonesia%20EN.pdf>.

18. The judiciary administration act. 2016. URL: <https://www.parliament.gov.zm/sites/default/files/documents/acts/The%20Judiciary%20Administration%20Act%20No.%2023%20of%202016.pdf>.

19. Greve, Michael, Why We Need Federal Administrative Courts (March 25, 2020). George Mason Legal Studies Research Paper No. LS 20-05, C. Boyden Gray Center for the Study of the Administrative State Research Paper No. 20-09, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3561135> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3561135>.

20. Justice in a modern way. Speech by Rt Hon Sir Ernest Ryder, Senior President Administrative Law Bar Association 16 July 2018, Birmingham. URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2018/08/spt-speech-alba-lecture-july-2018.pdf>.